Elisa Oyj **6.2.2023 Lausunto**

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle
Lausunto digikompassin selonteosta VNS 10/2022 vp

Kansallinen digikompassi kokonaisuutena

- Kompassin tarkoitus ja tavoitteet ovat hyviä ja kannatettavia. Digikompassi tarjoaa hyvät lähtökohdat myös seuraavan vaalikauden linjauksille.

- Kompassin taustaksi kuvataan hyvin Suomen haasteita ja mahdollisuuksia digitalisaation ja datatalouden kehittämisessä ja hyödyntämisessä. Myös kyberturvallisuutta koskevat haasteet on nostettu hyvin esiin muuttuneessa maailmanpoliittisessa tilanteessa.

- Korkean koulutustason Suomelle digitalisaatio tarjoaa suuria mahdollisuuksia luoda talouskasvua ja hyvinvointia. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että kevennetään ja puretaan digitaalista kehitystä hidastavaa tai jopa estävää sääntelyä.

- Hyvin toimivat tietoliikenneyhteydet ovat erittäin tärkeitä nyky-yhteiskunnassa. Digitalisaatio, yritysten ja yhteisöjen tuottavuuden kasvu, arjen toimet ja toisaalta palvelut edellyttävät laadukkaita tietoliikenneverkkoja, joita kaikkien kansalaisten ja yritysten on mahdollisuus hyödyntää. Vaikka Suomi on väestömäärältään pieni ja harvaan asuttu maa, mobiililaajakaistayhteydet ovat kaikkien saatavilla edullisilla hinnoilla.

-Suomen edistyksellinen taajuuspolitiikka on mahdollistanut suomalaisille erinomaiset verkot ja maailman suurimman mobiilidatan käytön. Kun taajuushuutokaupoilla ei ole kohtuuttomasti rahastettu, rahat on voitu käyttää verkkojen rakentamiseen ja asiakashinnat ovat pysyneet alhaisina. Suomi varmisti myös ensimmäisten maiden joukossa 5G-käyttöön sopivien taajuuksien saatavuuden. Nyt olemmekin 5G-edelläkävijöitä maailmassa. Menestynyttä ja Suomelle edelläkävijyyden mahdollistanutta taajuuspolitiikkaa tulee jatkaa.

- Digitaalisen yhteiskunnan toiminta on kaikissa tilanteissa varmistettava. Jatkossakin voidaan markkinaehtoisesti tuottaa luotettavasti toimivat, varmennetut tietoliikenneverkot ja asiakkaille nopeita yhteyksiä hyödyntävät turvalliset palvelut. Esimerkiksi koronapandemiassa yhteiskunnan ja yritysten toiminta, kuten etätyö ja opiskelu, ei olisi ollut mahdollista ilman laadukkaita, luotettavia ja turvallisia yhteyksiä. Kyberturvallisuustoimintaa tukevat hyvät ja tasapainoiset sähköisen viestinnän palvelulain verkkoturvallisuutta koskevat pykälät.

- Tieto hallitsee tulevaisuuden liikenne- ja viestintäarkkitehtuuria. Tietoa hyödynnetään moninaisiin palveluihin ja tuotteisiin. Data on arvokasta pääomaa ja infrastruktuuria. Tiedontuottaja voi myydä tai luovuttaa tietojaan luotettavalle toimijalle ja saada sen avulla käyttöönsä toivomiaan palveluja. Yritykset hyödyntävät avointa julkisen sektorin dataa palveluidensa pohjana ja kilpailevat monipuolisessa tiedon hyödyntämisessä. Tekoälyn

avulla yritykset voivat lisätä tuotteisiin ja palveluihin ominaisuuksia, jotka tuottavat asiakkaille ja käyttäjille entistä suurempaa lisäarvoa.

- Tekoäly yhdistettynä analytiikkaan, robotisaatioon ja automaatioon mahdollistaa tuottavuuden ja joustavuuden kasvun sekä täysin uudet toimintatavat, tuotteet, palvelut ja liiketoimintamallit. Tekoäly näkyy arkielämässä uusina ja aiempaa parempina palveluina. Esimerkiksi terveydenhuollossa tekoäly analysoi tutkimusaineiston muutamassa sekunnissa ja parantaa diagnoosin tarkkuutta.

- Digitalisaatiolla, kuten tekoälyä ja pilvipalveluita rohkeasti hyödyntämällä voidaankin luoda tuottavuutta, joka auttaa valtiontalouden saamisessa tasapainoon.

- Digikompassissa on perusteltua korostaa vihreää siirtymää. Onhan ICT-alalla iso kädenjälki energiansäästöä ja energiatehokkuutta toteutettaessa. Tietoliikennealan tarjoamat tuotteet ja palvelut auttavat kuluttajia ja muita toimialoja parantamaan omaa energiatehokkuuttaan muun muassa liikenteessä, teollisuudessa, rakentamisessa ja etätyössä. Digitalisaation hyödyntäminen on olennaisin osa vihreässä siirtymässä.

- Digikompassin tavoitteiden toteutumista ja Suomen digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon kokonaiskuvaa seuraa ja ohjaa ministerityöryhmä, jonka olisi perusteltua jatkaa seuraavallakin vaalikaudella. Digiministerityöryhmä ja digitoimisto ovat tarjonneet hyvän toimintamallin, jota on saatujen kokemusten pohjalta perusteltua kehittää edelleen verkostomaisena toimintamallina.

- Kaiken kaikkiaan viestintä- ja digipolitiikassa on saavutettu menestystä ja luotu jatkuvuutta hyvällä ja ennakoivalla toimintatavalla yhteistyössä alan yritysten kanssa. Viestintä- ja digipolitiikan toteuttamista onkin perusteltua jatkaa nykyisellä toimintamallilla.

Osaaminen

- Digitaalinen ja teknologinen kehitys on muuttanut ja muuttaa työn luonnetta ja työelämän osaamistarvetta nopeasti. Muutokseen vastaamiseen tarvitaan mm. joustavia työskentelymuotoja, tekoälyn ja automaation fiksua hyödyntämistä, lisää matemaattisten aineiden, ohjelmoinnin sekä tieto- ja viestintätekniikan osaajia ja joustavia koulutusratkaisuja.

- Osaajien puute muodostaa pullonkaulan kyberturvallisuuden kehittämisessä. Onkin eri keinoin lisättävä kyberosaamista Suomessa esimerkiksi panostamalla kyberosaamisen ekosysteemiin, joka toisi yhteen julkisen sektorin, yritykset, koulutus- ja tutkimusorganisaatiot sekä yhteisöt. Myös tietoverkkotekniikan osaamisen kasvattamiseen tulee kiinnittää kasvavaa huomiota.

- Netin käyttämisen tulee olla turvallista jokaiselle suomalaiselle. Kun suomalaisilla on käytössä tietoturvapalveluita, he suojelevat itsensä lisäksi myös muuta yhteiskuntaa

tietoturvauhilta. Omasta digitaalisesta turvallisuudesta huolehtiminen onkin osa jokapäiväistä digiosaamista, jota jokaisella suomalaisella tulee olla.

Digitaalinen infrastruktuuri

- Entistä paremmat laajakaistayhteydet tulee jatkossakin toteuttaa markkinaehtoisesti, asiakaslähtöisesti ja teknologianeutraalisti. Palvelujen käyttäjille tärkeintä on saatavuus ja toimivuus, ei se, millä tekniikalla palvelut on toteutettu. Myös laajakaistarakentamiseen suuntautuvan julkisen tuen tulisi olla teknologianeutraalia.

- Teleyritysten investoinnit ovatkin jo useiden vuosien ajan olleet puolen miljardin euron vuositasolla. Laajakaistarakentamisen esteitä tulee poistaa esim. kuntien lupakäytäntöjä yhdenmukaistamalla ja keventämällä sekä siirtymällä lupamenettelystä ilmoitusmenettelyyn. Lisäksi uudet rakentamistavat, kuten mikrosahaus tulee sallia. Valtion ja kuntien tulee mahdollistaa julkisen infran hyödyntäminen.

- Tukiasemien sijoitusoikeus on toteutettava kohtuullisin ehdoin valtion ja julkishallinnon omistamiin kiinteistöihin. Junakuuluvuuden parantamiseen on perusteltua ohjata julkista täsmätukea, joka osaltaan tukee liikkuvaa monipaikkaista työtä ja edistää pendelöintiä.

-Suomen kansallinen huoltovarmuus on kaikissa oloissa varmistettava tietoliikenteen ja ICT-palveluiden osalta. Kyberturvallisuuden merkitys kasvaa koko ajan. Suomessa onkin kasvanut tietoisuus kyberturvan tärkeydestä. Suomalaisten, niin yritysten, yhteisöjen kuin kansalaisten tulee ottaa käyttöön tietoturvapalveluita ja pitää huolta siitä, että omien laitteiden tietoturva on kunnossa. Näin suojellaan itsensä lisäksi myös muuta yhteiskuntaa tietoturvauhilta.

- Sähkön hinta on merkittävä kustannuskomponentti kasvavassa datansiirtotarpeessa. Pysyäksemme kehityksen kärjessä on huolehdittava siitä, ettei tietoliikenneverkkojen käyttämän sähkön hinta nouse esteeksi, vaan verkkoinvestoinnit voidaan jatkossakin toteuttaa Suomen kilpailukyvyn turvaamiseksi ja parantamiseksi. Digitaalinen infra tulisikin sähköverotuksessa siirtää alemman sähköverokannan piiriin.

- Lisäksi tarvitaan uusien älykkäiden energiajärjestelmien käyttöönoton vauhdittamista ja energian varastointimahdollisuuksien edistämistä sähkön hinnannousun hillitsemiseksi sekä energiajärjestelmän tasapainottamiseksi.

Yritysten digitalisaatio

- Tavoitteet ovat kannatettavia erityisesti digiteknologioiden ja digivihreän siirtymän investoinneissa ja hyödyntämisessä sekä julkisten TKI-investointien ja yritysten ICT-investointien kasvujen osalta.

- EU-sääntelyn riskit yrityksille on tärkeää tiedostaa. Datapolitiikassa eurooppalaisia toimijoita ei pidä ylisäännellä yhdysvaltalaisiin tai kiinalaisiin toimijoihin nähden. Esimerkiksi vireillä oleva EU-tekoälysääntely on tehtävä siten, että tuotekehitys jatkossakin turvataan. Kansallista kilpailuetua voitaisiin saada mm. jatkamalla julkisen datan mahdollisimman laajaa avaamista uusien digipalveluiden vauhdittamiseksi.

- Yritysten uuteen digiteknologiaan ja datan hyödyntämiseen perustuvien palveluiden käyttöönottoon tulee rohkaista. Yritysten kyberturvallisuuden perusvalmiuksien tukemista on perusteltua ja kannatettavaa kannustaa kybersetelillä.

- Kaiken kaikkiaan Suomessa telemarkkinassa on kova kilpailu kolmen toimijan kesken. Kilpailu on hyväksi kuluttajille ja yhteiskunnalle. Jatkossa asiakkaiden vapautta vaihtaa operaattoria tulee vahvistaa, jotta asiakkaita ei lukita määräaikaisilla sopimuksilla.

Digitaaliset julkiset palvelut

- Julkisen hallinnon rooli on luoda edellytyksiä digitaalisten palvelujen syntymiselle, ei pääsääntöisesti tuottaa niitä itse. Julkishallinnon tuleekin määrätietoisesti digitoida julkisia palveluita hyödyntämällä yritysten tuottamia palveluja. Julkisen sektorin tulee toimia digitalisaation mahdollistajana mm. asettamalla sääntely ja lainsäädäntö tukemaan ja edistämään digitalisointia. Kun sähköisten palvelujen tarjonta ja käyttö lisääntyvät, julkinen palvelutuotanto tehostuu ja yhteisiä verovaroja säästyy. Kaikki minkä voi digitoida, kannattaa digitoida.

- Julkisen sektorin kilpailuttamisosaamiseen tulee panostaa. Julkisen hallinnon palveluiden digitalisoinnilla ja automatisoinnilla edistetään myös vihreää siirtymää. Lisäksi luvitusten sujuvoittaminen ja nopeuttaminen on tärkeää. Julkisen sektorin tulee myös aktiivisesti toimia digitalisoijana kehittämällä toimintaa ja järjestelmiä ketterien kokeilujen ja hankintamenettelyjen kautta. Kaiken kaikkiaan Suomi menestyy digitaalitaloudessa julkishallinnon ja elinkeinoelämän hyvällä yhteistyöllä.

Kunnioittavasti

ELISA OYJ

Jyri Järvihaavisto
Yhteiskuntasuhdejohtaja